

Kifedo

Azərbaycan milli kitabxanası

Müstəqil ictimai-siyasi, publisistik qəzet № 27-28 (1205-1206) 18 aprel 2024-cü il Qiyməti 1 manat

Qəzet 1999-cü ilin oktyabrından çıxır

DÜNYA KİMDƏN KEÇMƏDİ

Abidə insanlar haqqında düşüncələr

Hər kəs yaşadığı zamanda həyatının rəngləri ilə görünür. Bir kimsə deyə bilməz ki, mən zamanında tanıdığım bir kəsi öz rənginin bütün çalarlarında görmüşəm. Yox, belə deyil. Rənglər çoxlu çalarları ilə təzahür edir. Hər kəs düşüncəsinə, ağılna, müşahidə gücünə görə bu çalarların ancaq bir qismini müşahidə edə bilir.

Hər şey "Qəlblərə paylanmışam" (müəllif Tahirə Bədəlova) kitabının təqdimatından başladı. Mötəbər adamların, görkəmli elm, sənət sahiblərinin yığıldığı məclisi ünlü şairimiz İbrahim İlyaslı aparırdı.

İrfan işığına bələhənən məclisə dövlətli olmağın qəlbimdə elə ruhi-mənəvi duyğular oyatmışdı ki, bunu tökcə qürur

hissi ilə məhdudlaşdırmaq olmazdı. Böyük irfan sahiblərinə illər boyu varlığında daşdığım sevginin, qüdrətli insanların öz sözündə, öz düşüncəsində cəmiyyətə yönəlik istiqamətində çəkdiyim zəhmətlərin görünməsi də az əhəmiyyət daşıyırdı.

Çox olub ki, mübahisələrdə Seyid Nigarinin və onun nəsil davamçıları olan Mir Sədi Ağanın, oğlu Mir Məhəmməd Ağanın deyimləri, həyatları ilə bağlı bilgilərimə qarşı gəlirdi.

O tədbirdən çox keçməmiş Hacı Sıracəddinin isti, doğma səsi gəldi. Elə bil ki, varlığım gün doğdu. Hacınin uluların ruhuna sevgi dolu mənə dumanlardan siyirilmiş həqiqətləri təlqin edirdi: Ey dadi-bibad, elə indi zamanıdır. Mənəvi borcumu müdriklərin

xatirəsinə sözümlə ehtiramı ilə çatdırmağın vaxtı gəldi. Hacınin mənəvi dəstəyi ilə sözümlə yönünü tapdım.

Ürəklə giriş, çətinin asan olar, - hacınin bu sözləri də varlığımə təpər, sözümlə qüdrət gətirdi. Mənə elə gəldi ki, Mir Məhəmməd Ağanın bütün varlığı ilə görünən aləmini gözlərim birər-birər oxuyur. Mir Sədi Ağanın nurlu siması mənə çağırırdı.

Hacı yolunu düz göstərmişdi.

Hər qüdrətli sözün elə məqamı var ki, qılıncdan da kəsərlidir. Eşqin gücünü, sevginin nəyə qadir olduğunu, məhəbbətin insanı yaşadan qüdrətini, istəyin insanı necə mürdanəyə

çevirdiyini dərk etmək üçün Seyid Nigarini oxumaq gərəkdir, - bunu deyəndə bir çoxları Nizamini, Füzulini yada salıb. Tutarlı beyitlərlə onların əlçatmazlığından danışılar. Ancaq mən də geri çəkilməmişəm. Demişəm ki, dünyanı mənəvi cəhətdən yaşadan zirvələrin sonsuzluğudur. Nizamı zamanının zirvəsi idi. Bu gün də elə o gücdə görünür. Füzuli dövrünün mövlanəsi idi, bu gün də cazibəsi ilə söz bilənləri özünə çəkməkdədir. Ancaq Seyid Nigari də biz görsek də, görməsək də uca zirvələrdən bəridir. Sözümlə güc gətirən, ruhumu qanadlandırın misraları dilimə gətirmişəm:

Davamı 8-ci səhifədə

DÜNYA KİMDƏN KEÇMƏDİ

Abidə insanlar haqqında düşüncələr

Əvvəli 3-cü səhifədə

Sərxos olmuş badeyi - ləlinlə, çalmış daşlara,
Tişələr eşqin yolunda, can verən mərdanələr.

İlahi qüdrət olmasa, sözün yeddi qat dərinliyəncən mənasına vara bilməsən bu beyti necə belə yazmaq olar? Burada Fərhadın adı görünür. Burada Tişənin canlı Fərhad obrazı görünür. Eşqin yolunda həlakə getmək Allahın dərgahına ucalmaq üçün ən etibarlı və ən üstün yoldur. Hər daşa vurulduqca qranit qayaların qığılcımları qabağında ovulub tökülən tişənin özü canlı insan timsalında görünür. Bir tişə qırılır, ovulub-tökülür, ikincisi özünü meydana atır. Və beləliklə, üçüncüsü, dördüncüsü... mərdanəlik yolunun qüdrəti gözümüzün önündə canlanır.

Seyid Nigari bəlkə özünün və nəslinin zaman-zaman eşqin yolunda can verən tişələr, mərdanələr kimi nələr çəkəcəyini öz zamanında bilmişdi. Əgər sonuncu yüzillik boyu (və özünün ömrü də bura daxil) baş verəcək hadisələri görməsəydi, öncəgörmənin açdığı üfüqlərdə gələcək zamanın həqiqətlərini duymasaydı, o necə deyə bilərdi:

Kərbəla ataşi, ey vah, cığahımdan,

Baş verib, dil yağılır, sinə yanar, can ağlar.

Bu, zamanında nələr çəkdiyini göstənməkdən başqa həm də gələcək zülmərin, əzabların onun adına və nəslinə nələr gətirəcəyini görə bilməyin əks-sədası idi.

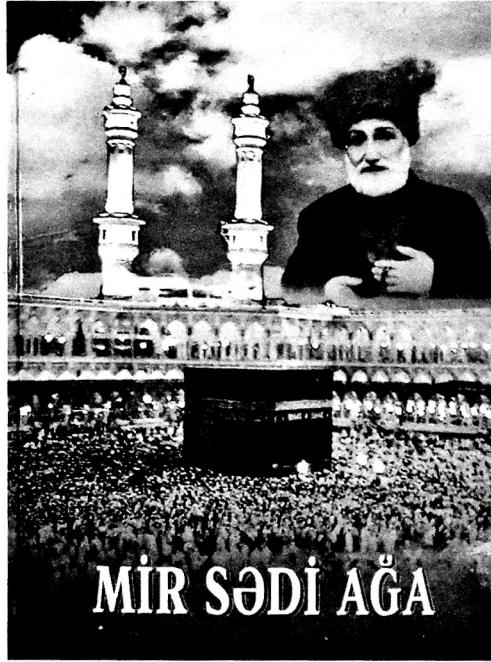
Görkəmli publisist-alim Tariyel Cahangir Seyid Nigari şəcərəsinin və mənəvi yolunun davamçısı kimi Mir Sədi Ağanın tale yoluna həsr etdiyi kitabında qeyd edir ki, bəzən tarixin özünü hadisələr, dahilər, qüdrətli insanlar şöhrətləndirir. Və bu yanaşma ilə göstərir ki, 1898-ci il yaddaşlarda həm də Mir Sədi Ağanın dünyaya gəlişi ilə məşğurlaşib. Bu tarix özü Mir Sədi Ağanın adı ilə tarixə düşüb.

Əlbəttə, Tariyel Cahangir Mir Sədi Ağanın həyat yolunu, ədəbi-tarixi-publisistik yönümdə işləyib.

Elə təfəkkür sahibləri var ki, bəlkə ədəbi-bədii yaradıcılıqlarından çox həyatları ilə cəmiyyətin mənəvi mühitinə təsir göstərir. On yeddi ilə sürgün həyatı yaşamaq, dəfələrlə həbslər, sürgünlər yolu keçmək... təqiblərdən, tənəldən, yersiz və qərəzli tənqidlərdən sınımayan, əgər belə demək mümkünsə, insanlığın mədanəliklə qoruyub saxlamaq hər kəsə nəsihət olmalıdır.

Tariyel Cahangir Mir Sədi Ağanın mənəvi güc mənbəyini deqiq və aydın məntiqlə belə çatdırır: "Əslində "xalq düşmənləri" elə yerlərə göndərilirdi ki, bir daha oradan geri qayıtmazlar. Mir Sədi Ağaların belə gedər-gəlməzlərdən sağ-salamat qayıtməsi Sovet hakimiyyəti orqanlarını, onları ölümə göndərənləri də təəccübləndirirdi. Onlar başa düşmürdülər ki, Murmansk kimi bir şimal şəhərinin saxtaltı-çovğunlu çöllərində, özü də buz bağlamış relslər arasında beş il ac-susuz fəhlə işləyən, son dərcə ağır işgəncələrlə üzlaşən Mir Sədi Ağanı dəfələrlə ölümün pəncəsindən xilas edən yalnız və yalnız Allah eşqidir. Haqq yolunda dönməzliyi, sarsılmaz dözümlü və iradəsidir. Ulu babalarının inam və əqidəsinə böyük sədaqəti və sonsuz məhəbbətidir". Zənnimcə, bu müxtəsər qeydlərin mahiyyəti belə bir həqiqəti diktə edir ki, insan ən zülmət gecədə belə hansısa bir uzaqlıqdan parlayacaq işığı görməlidir və bu işıq onun xilas mənbəyinə çevrilməlidir. Əlbəttə, söhbət həqiqətlərə inamdan, doğruluğun yenilməzliyinə sədaqətdən gedir.

Əlbəttə, burada Mir Sədi Ağanın tale yolunu bir-birə getmək, onun qaranlıqlardan necə inamla keçmək qüdrətini axıracan göstərmək bizim imkanımız xaricindədir. Ancaq bir insanın kimliyini, onun mənəvi qüdrətini görmək üçün zalımların önündə divan

ayağına çökülərkən özünü necə aparmaq qüdrətini dərk etmək bəs edər ki, onun yenilməzliyini anlayasan.

Mir Sədi Ağanın istintaq arxivi qeyd-şərtsiz, heç bir izaha yer qoymadan ən ağır sınaqlardan çıxma bilməyin örnəyidir. Protokollar, sənədlər, çıxarışlar, hökmlər dil açıb danışır. Zənnimcə, Mir Sədi Ağanın mənəvi saflığını, qüdrətini yazı-yaza "Mir Sədi Ağa" monoqrafiyasının müəllifi məhz ədəbi qəhrəmanın zəngin mühitindən ilhamlanaraq həyat, cəmiyyət və əlbəttə, Sovet quruluşunun anti insani mahiyyəti haqqında çox dəyərli düşüncələrə rəvac verir: "İnsan maddi cəhətdən nə qədər zəngin, nə qədər varlı olursa-olsun, əgər əli mənəviyyatdan üzülmişdirsə ona zəngin, varlı demək olmaz. Beləsi kasıbların kasıbidir. O hər vaxt acgöz və bədbin olur. Ancaq maddidən daha çox mənəvi üstünlükləri olan insan Allah Təalanın xoşbəxt bəndəsidir. Beləsi həmişə gözü tox, nikbin, yüksək əhvali-ruhiyyəli olur. Onu heç bir qüvvə Haqq yolundan çıxara bilməz. Bunu bütövlükdə xalqın və dövlətin timsalında görmək olar. Mənəviyyatdan məhrum olan xalq da, dövlət də əzəl-axır hər cəhətdən yoxsulluğa yuvarlanmalıdır. Sovet quruluşunun taleyini gözəlrimizlə gördük, buna canlı şahid olduq. Məscidlər, pirlər, ocaqlar, ümumiyyətlə, inanc yerləri, mənəvi dayaqlar dövlət səviyyəsində qadağan olunduğuna görə, məhz buna görə, Sovet hakimiyyəti də, sovet xalqı da, sovet adamları da həyatın burulğanlarına tab gətirə bilmədilər. Mənəviyyəti öz əlləri ilə boğan Qırmızı imperiya çox yaşamadı, nəinki əsrləri, heç bir yüzilliyi də haqlaya bilmədi. Tarixdə buna bənzər dövlətlərin, imperiyaların hamısının aqibəti bax bu cür olmuşdur. Mənəviyyəti olmayan dövlət hər bir cəhətdən iflasa uğrayır. Mənəvi bazası olmayan Sovet hakimiyyəti az-çox topladığı maddi bazanı da itirdi. Ölkənin hər yerini aclıq, qıtlıq bürüdü. Mənəviyyəti itirmək Haqq yolunu itirmək deməkdir. Mənəviyyəti - Haqq yolunu itirən dövlət də, millət də, ayrı-ayrı fərdlər də ölümə məhkumdur". 44 günlük müharibə bir çox həqiqətləri bizə sanki təzədən anladı. Erməni vandalları tarixi məkanları, abidələri və ən başlıcası, dini ibadətgahları dağıtmaqla Azərbaycan xalqını ruhən kasıb, mənəvi mühitinə görə yoxsulluq göstərmək niyyəti güdürdülər. Və elə homin alçaqlıqla müxtəlif yerlərdə tez-tələsik öz kilsələrini tikməyə çalışır, bunu

sənədə, sübuta çevirib dünyanın ikiüzlü, riyakar tribunallarına ötürüdü. Ancaq əlbəttə, niyyətləri öz başlarını yedi. Bu siyasət sanki Sovet sisteminin inanclara qarşı apardığı mübarizənin davamı idi. Birmənalı şəkildə biz Mir Sədi Ağanın könüllərə nüfuz edən nurunun heç bir qadağa qılıncı ilə doğrana bimediyini axıracan müşahidə edirik.

Mir Sədi Ağa şair idi. İrfani ruhda qəzəllər, klassik-poetik janrın müxtəlif formalarında poetik əsərlər yaradırdı. Poeziyanın nəxşi-bəndi tərqiyyətinin insana yüksək ovqat bəxş edən ruhu ilə silahlanmış duyğuları nəinki köhnəlmir, yeri gəldikdə daha aydın, gur işığa bələnərək insanların varlığına axır.

Poetik ruh bu nəslin təbiətinə irsən bəxş olunmuşdu. Mir Sədi Ağanın oğlu Mir Məhəmməd Ağa atasının çəkdiqlərini özünə xas poetik ifadə ilə çox sərrast dəyərləndirmişdi.

Daima zülmətdə yaşayan insan,
Haradan bilər ki, nuranlıq nədir?

Nə qədər sərrast, nə qədər aydın. Axı zeyniyyəti binadan kor olanın işıqdan xəbəri yoxdur. O işığın nə rəngini, nə çalarını, nə də dünyanın harasınacan desən rənglərini göstərən gücünü görməyib. Bu mənada Mir Sədi Ağanın nuranlıqlığını çətin ki, nuranlıqdan xəbərsizlər görə bilsin.

Mir Məhəmməd Ağa Mir Sədi Ağanın oğludur. Ali təhsilli həkimdir. Öyrəndiyi bilgilər, sirrini bildiyi dəvəcatlar qədər ona üz tutanlara gözü ilə, düşüncəsi ilə nüfuz edə bilirdi. Bu mənada doğru deyirdi ki, o, ata yolunun davamçısıdır.

Sənin davamçınam, inan, ey pədər,
Qoyمام işlərin olsun zay, hədər.
Sənə düşmənlər çıxan hər kəs, hər nəfər,
Qəbirdə olacaq dustağın sənin.

Bu, həyatın davamlılığına inamın təsdiqidir. Müdriklər yaxşı deyir ki, insan cismən öləndən sonra dirilir. Əlbəttə, dirilmək günc olanlardan söhbət gedir. Yəni, düşüncələrdə, yaddaşlarda yaşaya bilmək gücü olanlardan.

Artıq qeyd etdim ki, Mir Sədi Ağa ilahi eşqlə varlığına dolmuş poetik ruhunu zaman-zaman söze gətirə bilmişdir. Biz onun poetik örnəklərini həyatının axarı boyu ardıcılıqla izlədikcə bir insan iztirabının bütün gücünü görə bilir. Zənnimcə, onun həbs düşüncələrində, zindanlarda yaşadığı iztirabların əks-sədasını daha çox onun qəzəllərindən duymaq olar:

Məni məhbus edənə görəmlə ələmdə xar olsun,
Onun da könüllü evi mənəmkə tək tar-mar olsun.
Yetməsin kamına heç bilməsin eşqin dadını,
Sevdiyi sevgilisi özgələyə yar olsun.
O bimürvət saldı bir quru böhtanə məni,
Məndən artıq demirəm, mənə bərabər olsun.
Özü çəkdiyə bilər başqa cavanlar nə çəkir,
Etdiyi zülmətləri qoy ona aşkar olsun.
Baxıban pəncərədən yarını ağyar ilə görsün,
Qanə dolsun cigəri, gözləri ağlar olsun.
Qapısı, pəncərəsi bağlı qalsın həmişə,
Ürayi ömrü boyu qüsseyi-qubar olsun.
Möhtaca qalib köməyə Yusifi-Kənanı çağırın,
Nə xudadan, nə imamdan ona bir kar olsun.
Mir Sədiyəm qarğamaram özgə balayə onu mən,
Xoş günü zindan evi, dar günü məzar olsun.

Həyatın bütün dəhşətləri bir insan taleyinə qəddarcasına yönəlik qəsdilər, qərəzlər bu misraların mənaları boyu üzə durur. Sanki bir insan taleyini danışır. Onun nələr çəkdiyini, onun hansı ağır və əzablardan keçdiyini canlandırır.

Davamı 9-cu səhifədə

DÜNYA KİMDƏN KEÇMƏDİ

Abidə insanlar haqqında düşüncələr

Əvvəl 8-ci səhifədə

Əlbəttə, burada repressiya, siyasi motivlər ucbatından zindana atılmış bir insanın qəlb çırpıntıları bu acı hekayəti yalnız onun öz taleyi üçün danışır. Ümumiyyətlə, insanlığın taleyi üçün danışır. Yəni bəşər nəsli zamana utanc gətirəcək əməlini dərk etməlidir. Yalnız bu zaman həyatın insan üçün nə demək olduğunu insan özü daha yaxşı anlaya bilər. Əlbəttə, onun şeirlərində həyatın iztirablarına etirazın özünəxas motivləri var. Bəzən insan əzablarından bezir. Bütün varlığı ilə özünü haqq və həqiqət bildiyi uca Allaha çatdırmaq istəyir. Əlacını yalnız bu həqiqətdə görür.

Mir Sədi Ağanın bu gün də Azərbaycan xanəndələrinin nəzərinə çatdırılmalı dəyərli qəzəlləri sırasından daha birini sərraf nəzərli oxu adamlarına işarət edirik.

*Çıxmağa hazırdı can, cananı gözlər gözlərim,
İntizardı sən kimi mehmanı gözlər gözlərim.
Tez yetiş, Əzraili qoyma məni incitməyə,
Tikilibdir səqfə bir tərlandı gözlər gözlərim.
Vermisən yüz yol ümid, bəsdə daha eylə tamam,
Özgədən yoxdur əlac, Loğmanı gözlər gözlərim.
Bilmirəm hansı sözüm etdi səni məndən uzaq,
Tez yetiş, sən gətirən dərmanı gözlər gözlərim.
Gəl özün tut kafəna sevdiyin Mir Sədini,
Söz bilib, qəlb anlayan insanı gözlər gözlərim.*

Mənbələr göstərir ki, Mir Sədi Ağ 1961-ci il, fevralın 4-ündə dünyasını dəyişib. Yurda keşikçi qalan və onun kimliyini yaxşı bilən minlərlə insanın ziyarətگاهی kimi arzulanan əbədiyyət evi yerindən-yurdundan didərgin olmuş insanların tarixi məkanlarına qovuşacağına inam təlqin edirdi.

Mir Məhəmməd Ağanın da tale yolu ulularının

mənəvi ömrünün davamıdır. Çox cavan, parlaq ömür yolunun insanlığın üzünə açıldığı bir vaxtda bir qəzanın qədərinə tuş gəlir. Ömür yolu bundan sonra insanların yaddaşında, mənəvi mühitində bütün parlaqlığı ilə yaşamağa davam edir.

Mir Məhəmməd Ağ 1961-ci il, fevralın 4-ündə dünyasını dəyişib. Yurda keşikçi qalan və onun kimliyini yaxşı bilən minlərlə insanın ziyarətگاهی kimi arzulanan əbədiyyət evi yerindən-yurdundan didərgin olmuş insanların tarixi məkanlarına qovuşacağına inam təlqin edirdi.

düşünə sözünün işığı ilə nur göndədir. Bütün yazdıqları ilə onun təbiətinin işıqlı bir tərəfi həmişə görünür. O, eşqində sabit qədəmdir. Əqidəsində, inamında qərarlıdır. Yalnız ilahi bir eşqlə sevənlərin yolunun işıqlı olacağına inam təlqin edir.

Buradaca üç qəzəlini böyük axınla muğama gələn gənclərin diqqətinə çatdırmaq istərdim.

*Quluyam can evimi döndərib cənnət edənin,
Könlümü şad eyləyib bir şirin söhbət edənin.
Kim nə bəla çəkirsə, öz dilinin bəlasıdır,
Nə dərdi var, görəsən, xoş sözü adət edənin.
Çəkilib əvvəl adı söz düşəndə insanlıqdan,
Çevirib ziddiyyəti eşqi məhəbbət edənin.
Hər bir zaman haqq-ədalət yolunu tutmalıyıq,
Çünki qorxusu yoxdur haqqa sədaqət edənin.
Hər kəs görək sevməyin mənasını dərk eləsin,
Yox aramızda yeri eşqə cəhalət edənin.
Mir Məhəmməd, axırı yoxdur əzəldən, doğrusu,
Düşmənlə dostluq edib, dostla xəyanət edənin.*

***

*Sevgilim sənin kimi bir can alan istəyirəm,
Düz ilqar, düz etibar, əhdi peyman istəyirəm.
İstəmirəm o gözəli, yaramır, xeyrə-şərə,
Bir nəfər özüm kimi dərdə yanan istəyirəm.
Döysən də sən qapımı əgər gündə milyon kərə,
Xoşdur mənə gəlişin, nazlı mehman istəyirəm.
Məşuqlar öldürür aşiqi qəmgin olanda,
Ondan ötrü yarımı mən mehriban istəyirəm.*

Ağarsa da saçlarım, qocalsam da mən dünyada, Yəni cavan könlümü hər vaxt cavan istəyirəm.

*Mir Məhəmməd, sorsalar nə istəyirsən, belə de:
Hal bilən, dərd anlayan, bir söz qanan istəyirəm.*

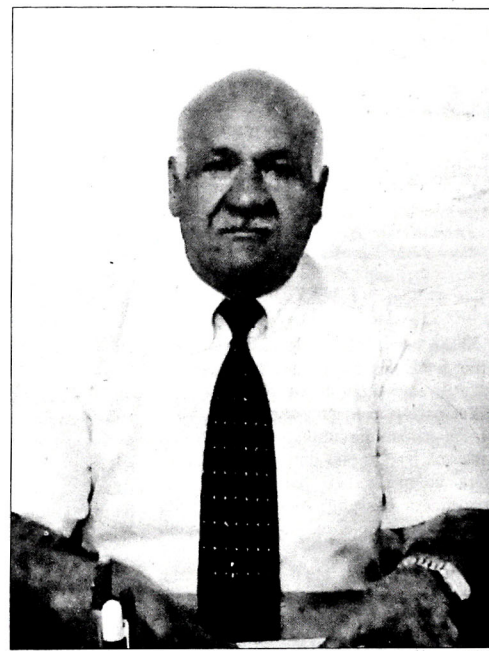
***

*Sərv boylu, şux baxışlı bir cananı sevmişəm,
Nəzərinlər nazənini ol məhliqanı sevmişəm.
Yerdə gözlərlə gözəli, göydə mələklər mələyi,
Kırpiyi atası oxu, qaşu kamamı sevmişəm.
Şairə ilham verən baharın gözəl çağını,
Qəlblərə ruh gətirən badisəbanı sevmişəm.
Salsa da çöllərə Məcnunu sevdası Leylinin,
Uymadı başqasına, dedi, Leylanı sevmişəm.
Ey nazənin, gəlibdir göydən yərə düz dörd kitab,
Hamısını istəmişəm, ancaq Quranı sevmişəm,
Nə lazım bu dünyada göz dikən vərədlərə,
Olsa da, olmasa da xoş güzəranı sevmişəm.
Mir Məhəmməd, demirəm, sevməyə qadir deyiləm,
Bu sözün nöqsan olar, çünki insanı sevmişəm.*

Yeri gəlmişkən, burada bir məsələni də əfkari ümuminin diqqətinə çatdırırdım. Muğam ustalarının dilindən car olan ədəbi məhsulların dəyərinə şübhə etmədən artıq yeni ədəbi örnəklərə üz tutmağın zamanı gəldiyini demək istəyirəm. Zənnimcə, gənc muğam ifaçılarının şirin Azərbaycan dilinin indiki təmizliyində oxuyacağı qəzəllər könüllərə daha tez yol tapar, ruhlara daha asanlıqla sirayət edər. Anlaşılan mənalarda dinləyicini insançıqazlığın xırdalıklarından xilas edər. Məna ilə qanadlananları daha ucalığa səsləyər.

Dəyərli ədəbiyyatşünas, həm də istedadlı şair Adilə Nəzər Mir Məhəmməd Ağanın sözünü özünəxas ruh ucalığı ilə oxucuya belə çatdırır: "İNSAN sevib... Şair bu qəzəldə sədaqətinin ixlasını (məqsədini) üstüörtülü deyir. Şeir şairin məmduhuna (madh etdiyinə) olan bağlılığının səbəbini səmimiyyətlə əks etdirir.

*Sevgilim, sənin kimi bir can alan istəyirəm,
Düz ilqar, düz etibar, əhdi-peyman istəyirəm.
İstəmirəm o gözəli, yaramır, xeyrə-şərə,
Bir nəfər özüm kimi dərdə yanan istəyirəm.
Döysən də sən qapımı əgər gündə milyon kərə,*

HACI SİRACƏDDİN BABAOĞLU

Xoşdur mənə gəlişin, nazlı mehman istəyirəm.

Şair öz ruh halını qəzəli ilə sevgilisinə bildirmək istəyərkən aşiq olmaqdan doğan bəlaları da qələmə almaq istəyib. Bu, divan şeiri ənənəsində tez-tez rast gəlinən bir vəziyyətdir ki, müəllif burada şair olmağın da aşiq olmaq qədər çətin olduğunu dilə gətirir və istəyini bəyan edir ki, elə bir yar istəyirəm ki, mənim qədər dərd anlayan, söz qanan olsun. Yəni sevgilisinin həm də bir həmdəm, bir dost, bir dərd ortağı - yarışair olmasını arzu edir:

...Mir Məhəmməd, sorsalar nə istəyirsən, belə de:

Hal bilən, dərd anlayan, bir söz qanan istəyirəm.

Bu məqalədə kiçik bir baxışla övliyə Mir Məhəmmədin, qısa ömürlü şair Mir Məhəmmədin könül dünyasını ziyarət etdik, duyğuları ilə tanış olduq və bildik ki, şairin şeirləri insanları doğru yola dəvət edir, onları mənəvi saflığa, İlahi həqiqətə səsləyir". Sözü duyaraq, onun mənalılarına varmaq gücündə göstərən mətni kəsə bilmədim. Çünki demək istədiklərimin xüsusi bir ruh ucalığında deyildiyini gördüm.

Zənnimcə, Mir Sədi Ağanın və Mir Məhəmməd Ağanın poetik yaradıcılığı Nəqşibəndi ruhunun XX əsrdəki təzahürünü öyrənmək baxımından çox əhəmiyyətlidir. Bu yolda elmi yaradıcılıq üçün imkanlar açmaq vaxtıdır.

... və sonda ifran işığında yazacağımın nə dərəcədə yazıya gələ bildiyini oxuyanlar deyəcək. Amma bir həqiqətə inanıram. Akademik Rəfael Hüseynov demiş, "sözü bilənlər, sözün cəfasını çəkənlər həmişə olub, tək-tək olub". O təklərdən biri də Nəqşibəndi insanlığa yönəlmiş təbiətin varlığında yaşadan kimsələrdən biri kimi Hacı Sıracəddinlər görək hörmət və ehtiramımızı həmişə görsünlər.

Dünyanın varı, əlbəttə, maddi varı gəldi-gedərdir. Söz də dünyanın varıdır. Ancaq gəldi-gedər deyil.

Elə buradaca deyirəm. Elə kimsələr var ki, dünya onlardan keçmir, dünya onları keçə bilmir. O kimsələr dünyanın özü ilə əbədiyyətə cən yol gedir.